

Quo vadis – H.Sienkiewicz

Geneza utworu i gatunek

GENEZA: Przed napisaniem *Quo vadis* Sienkiewicz dokładnie zwiedził Rzym w towarzystwie malarza, Henryka Siemiradzkiego. Pisarz był zafascynowany historią miasta, zwłaszcza najdawniejszą. Rozmowy z przyjacielem, [lektura](#) *Ben*

Hura

i

Irydiona

(ich akcja rozgrywa się w starożytnym Rzymie) oraz pomysł ukazania prześladowań chrześcijan przyniosły efekt w postaci znakomitej powieści.

GATUNEK: *Quo vadis* to [powieść](#) historyczna.

Ma kilka wątków:

miłosny (miłość Ligii i Winicjusza, miłość [Eunice](#) i Petroniusza),

historyczny (dzieje Rzymu za czasów Nerona),

społeczny (przekrój przez różne warstwy społeczne Rzymu),

obyczajowy (dotyczy wierzeń, zwyczajów Rzymian i chrześcijan),

religijny (kwestia chrześcijan, dzieje świętych Piotra i Pawła).

Sienkiewicz zaprezentował panoramę Rzymu czasów Nerona. Szeroko opisał samo miasto, jego mieszkańców oraz wypadki historyczne i fikcyjne. Stworzył także wyraźne, pełne, charakterystyczne sylwetki bohaterów, wobec których [czytelnik](#) rzadko pozostaje obojętny. Całość okazała się tak znakomita, że w 1905 r. właśnie za powieść

Quo vadis

Henryk Sienkiewicz otrzymał literacką Nagrodę Nobla.

Streszczenie szczegółowe

Rozdział 1

Po całonocnej uczcie bogaty patrycjusz i zaufany doradca Nerona w sprawach mody i sztuki,

[Petroniusz](#)

, wypoczywa w swojej pięknej willi.

Niespodziewanie zjawia się gość, Marek Winicjusz, który powraca

z wojny. Zwierza się Petroniuszowi, że jest oczarowany wychowanką Aulusa Plaucjusza i Pomponii Grecyny - Ligią Kalliną. Okazuje się ona być córką króla Ligów. Jej ojciec wraz z rodziną wyruszył na czele swych wojsk do walki z Wanniuszem. Rzymianie nie mieszały się do walk barbarzyńskich plemion, ale ówczesny cesarz Klaudiusz zlecił dowódcy wojsk stacjonujących w tym rejonie, aby zapewnił spokój na granicy rzymskiej. Ten zażądał od Ligów przyrzeczenia, że nie przekroczą granicy, a ci, w dowód posłuszeństwa, dali nawet zakładników, wśród których była Ligia - córka wodza. Po szeregu bitew, w których poległ sam król Ligów, ich wojska opuściły pola walki, nikt nie zatroszczył się o los zakładników. Ligia przybyła do Rzymu jako [branka](#) Aulusa Plaucjusza, który wraz z żoną obdarzył ją rodzicielską miłością.

Petroniusz obiecuje Markowi, że uda się z nim do Plaucjusza.

Rozdział 2

Przyjaciele udają się do willi Aulusa Plaucjusza. Po drodze mijają zatłoczone [Forum Romanum](#), posuwają się gwarnymi i rojnymi uliczkami, gdzie tłumnie gromadzą się mieszkańcy Rzymu, są wśród nich: Brytowie, Germanie, Gallowie, Żydzi, Egipcjanie, Numidzi, Grecy, Etiopczycy.

Petroniusz i Marek w końcu docierają do domu Aulusa. Jest to „dziwne”, zdaniem Petroniusza, domostwo. Niewolnicy nie noszą tu łańcuchów i traktowani są jak pełnoprawni domownicy. Członkowie rodziny zachowują czyste obyczaje, panuje miłość i zgoda. Petroniusz wspomina, że pani domu, Pomponia Grecyna, była oskarżona o wyznawanie chrześcijaństwa, poddana została nawet „*sądowi domowemu*”, ale została uniewinniona.

Na spotkanie gości wychodzi pan domu. Petroniusz rozmawia z Aulusem, Marek natomiast wypatruje Ligii. Wkrótce i ona ukazuje się zachwyconym oczom przybyszów. Aulus opowiada jej dzieje, a Winicjusz rozmawia z dziewczyną i wyznaje, że stracił dla niej głowę. Ligia także jest oczarowana pięknym młodzieńcem, ale jest chrześcijanką, zachowuje dystans, jest skromna. Dlatego Winicjusz niczego nie osiąga. Pod koniec wizyty Pomponia odważnie przyznaje, że ona i jej rodzina czczą „*jednego, sprawiedliwego i wszechmocnego Boga*”.

Rozdział 3

W drodze powrotnej przyjaciele komentują zachowanie Aulusa i jego małżonki oraz obyczaje panujące w ich domu. Petroniusz docenia wdzięki Ligii, ale nie widzi w niej nic nadzwyczajnego, Marek natomiast coraz bardziej pożąda dziewczyny. Petroniusz wpada na pomysł, co zrobić, aby Ligia została niewolnicą Marka.

Rozdział 4

Pomysł Petroniusza polegał na tym, że patrycjusz przypomniał Neronowi o pięknej zakładniczkę ciągle pozostającej w domu Plaucjusza, a będącej przecież własnością cesarza. Zaciekawiony Neron rozkazuje sprowadzić Ligię do pałacu.

Dziewczyna żegna swych przybranych rodziców. Wszyscy czują smutek i przerażenie. Pomponia pisze list do [Akte](#), dawnej kochanki Nerona, w którym poleca Ligię jej opiece. Aulus dowiaduje się, że to Petroniusz przypomniał władcy o Ligii. Początkowo opanowuje go gniew, ale potem postanawia zrobić wszystko, aby ratować przybraną córkę.

Rozdział 5

Aulus odwiedza Senekę i prosi go o wstawiennictwo u Nerona. Dawny wychowawca cesarza informuje go jednak, że jest w niełasce i Neron zaledwie go toleruje w swoim otoczeniu - zrobi wszystko, by dokuczyć Senece. Zgadza się porozmawiać z Petroniuszem. Następnie Aulus informuje o porwaniu Ligii Winicjusza, któremu ufa, nie podejrzewając go o nieprawy zamiar uczynienia z Ligii niewolnicy. Wzburzony Marek udaje się do Petroniusza, a wieczorem Plaucjusz otrzymuje od niego list, w którym czyta, iż należy pogodzić się z wolą Nerona.

Rozdział 6

Marek wpada do willi Petroniusza pełen gniewu i przerażenia, tymczasem jego przyjaciel jest w doskonałym humorze. Ufa, że Neron spełni jego prośbę i odda Ligię Markowi. Informuje Winicjusza, że przez kilka dni Ligia będzie mieszkanką pałacu cesarza, a potem zostanie jego własnością. Uspokojony Marek pisze list od Plaucjusza.

Rozdział 7

Akte, dobra i skromna, kochająca Nerona kobieta, przygotowuje Ligię do mającej się odbyć wieczorem uczyty. Zwykle przyjęcia u Nerona przekształcają się w całonocne orgie. Akte obiecuje sobie strzec dziewczynę. Zachwyca się jej urodą i martwi, że jeśli piękność Ligii dostrzeże Neron lub jego kochanka, Poppea, dziewczynie zaczną grozić poważne

niebezpieczeństwo. Akte pociesza Ligię, mówiąc, że być może uda się jej wyprosić u Petroniusza i Winicjusza powrót do domu Aulusów.

Tymczasem do pałacu napływa coraz więcej gości. Wkrótce wśród nich znajduje się Ligia. Akte umieszcza ją przy stole, sama zajmuje miejsce obok dziewczyny. Po drugiej stronie znajduje się miejsce Winicjusza, który niespodziewanie pojawia się przy Ligii. Witają się, po czym Ligia ufnie

i z radością, że odnalazła kogoś znajomego, kogo uważa za przyjaciela, opowiada Markowi o ostatnich wypadkach. Młodzieniec okłamuje ją, mówi, że nic nie wiedział o jej porwaniu. Wykorzystuje także naiwność i niewiedzę dziewczyny co do charakteru biesiad u Nerona, prawi jej komplementy i liczy na to, że łatwo uda mu się uwieść młodziutką i niewinną Ligię.

Nagle pojawia się Neron, a później piękna Poppea. W najbliższym otoczeniu cesarza jest Petroniusz. Władca daje popis jako śpiewak (w rzeczywistości jego śpiew nikogo nie zachwyca, ale wszyscy prawią mu komplementy). Potem odbywają się zapasy. Towarzystwo jest coraz bardziej pijane i zachowuje się coraz swobodniej. Marek również dużo pije i staje się coraz bardziej natarczywy. Ligia i Akte próbują go powstrzymać, ale udaje się to dopiero Ursusowi, wiernemu słudze Ligii, który porywa dziewczynę i wynosi z sali. Marek, zamroczony alkoholem, traci świadomość.

Rozdział 8

Akte i Ursus umieszczają Ligię w bezpiecznym miejscu. Dziewczyna chce jak najszybciej opuścić pałac i znaleźć się w domu Aulusów. Akte uświadamia jednak Ligii, że nie może wrócić do dawnej rodziny, gdyż ściągnie na nich zgubę. Układają plan, zgodnie z którym Ursus ma uprowadzić Ligię, kiedy dziewczyna pod eskortą wyruszy do domu Winicjusza. Wierny Lig żegna się ze swoją panią.

Rozdział 9

Nazajutrz Akte pomaga Ligii przy porannej toalecie. Rozmawiają o religijnych przekonaniach dziewczyny. Ligia mówi też o ogromnej tęsknocie za krajem Ligów - swoją ojczyzną. Jest przerażona obliczem Rzymu, które nagle poznała.

Rozmowę przerywa nadejście Poppei. Ta uważnie przypatruje się Ligii, już widzi w niej swoją rywalkę. Dlatego na prośby dziewczyny, aby spowodowała jej powrót do domu Aulusów, Poppea oznajmia, że jeszcze tego wieczoru Ligia zostanie odprawiona do domu Marka. Tak też się dzieje.

Rozdział 10

Winicjusz przygotował dom na przyjęcie Ligii. Teraz czeka zniecierpliwiony. Tymczasem orszak z Ligią zbliża się do domu Marka. Ulice są zatłoczone, z trudem można się przez nie przecisnąć, panuje gwar i zgiełk. Nagle wybucha jeszcze większe zamieszanie. Pojawia się Ursus, który porywa Ligię. Na jego drodze staje sługa Winicjusza, Atacyanus - wie, że aby ocalić własną skórę, musi odbić Ligię. Potężny Lig jest zmuszony go zabić. Jako chrześcijanin będzie tego później gorzko żałował.

Na wieść o porwaniu Ligii Winicjusz wpada w niepokonany gniew. Zabija swego piastuna, starego Gula, który przyniósł mu tę nieszczęśliwą wiadomość, a pozostałych niewolników rozkazuje okrutnie wychłostać.

Rozdział 11

Zapada noc. Winicjusz, gniewny i zrozpaczony, krąży po zaułkach Rzymu. Nie chce pogodzić się ze stratą Ligii. Obawia się, że to cesarz jest sprawcą porwania, a jeśli tak, nigdy już nie zobaczy Ligii. Postanawia udać się do Akte, od której chce zasięgnąć wiarygodnych informacji.

Uczciwa i dobra Akte robi młodzieńcowi ostre wymówki. Uświadamia mu, że Ligia go kocha, ale też bardzo się co do niego rozczarowała. Darzyła go przyjaźnią i zaufaniem, które on zawiódł. Na uczcie potraktował Ligię jak jedną z pijanych, rozpustnych kobiet. Tymczasem dziewczyna jest uczciwa, niewinna i szlachetna, w jej żyłach płynie królewska krew, nigdy nie zgodzi się zostać jego kochanką. Akte wspomina też Winicjuszowi, że Ligia jest chrześcijanką.

Pod wpływem tych słów Marek pokorniej. Zaczyna rozumieć swoje błędy. Postanawia za wszelką cenę odnaleźć Ligię.

Rozdział 12

Petroniusz próbuje pocieszyć Marka, ofiarowuje mu nawet piękną [Eunice](#) , niewolnicę zakochaną w swoim panu. Winicjusz odmawia przyjęcia podarunku, a wierna Eunice zostaje ukarana chłostą za to, że błagała, by Petroniusz zatrzymał ją przy sobie. Eunice sprowadza Chilon Chilonidesa, który zna cały Rzym i prawdopodobnie będzie mógł odnaleźć Ligię.

Rozdział 13

Przybywa Chilon. Jest to sprytny i przebiegły, pozbawiony skrupułów człowiek. Za odpowiednią cenę gotów jest podjąć się najtrudniejszego zadania. Podejrzewa, że Ligia jest chrześcijanką tak, jak jej przybrana matka, Pomponia Grecyna. Mówi, że widział, jak Ligia rysowała na piasku rybę - znak chrześcijan. Wydaje się być najodpowiedniejszym człowiekiem do zlecenia mu odnalezienia Ligii.

Rozdział 14

Chilon znika. Na dworze żałoba - zmarła córeczka Nerona, mała Augusta. Petroniusz namawia zrozpaczonego cezara, aby opuścił Rzym i udał się do Ancjum.

U Winicjusza wreszcie pojawia się Chilon z wiadomościami na temat Ligii: jest chrześcijanką i porwali ją [chrześcijanie](#) . Należy odnaleźć dom, w którym teraz mieszka dziewczyna. Chilon jest gotów to zrobić, ale obawia się Glaukosa, którego przedstawia Markowi jako uratowanego przez siebie człowieka,

a w rzeczywistości zostawił go ciężko rannego bez pomocy. [Glaukos](#) wyzdrowiał, przybył do Rzymu i jest wśród chrześcijan. Chilon boi się spotkania z nim.

Rozdział 15

Listy Petroniusza do Winicjusza, w których autor opisuje wypadki rozgrywające się wokół niego.

Rozdział 16

Chilon wtajemnicza Winicjusza w obyczaje chrześcijan. Ciągłe mówi też o Glaukosie, którego coraz bardziej się obawia. W końcu prosi Winicjusza o pieniądze, chce wynająć mordercę, który zabije Glaukosa. Wtedy bez przeszkód zaprowadzi Marka do jego ukochanej.

Rozdział 17

Przebiegły Grek poszukuje człowieka, który jest odpowiedni, aby zabić Glaukosa. Spotyka Ursusa-Urbana, któremu przedstawia Glaukosa jako prześladowcę chrześcijan. W Ligu budzi się gniew, ale gaśnie na wspomnienie przykazania „nie zabijaj” i zbrodni, którą popełnił zabijając Atacyanusa, i której dotąd żałuje. W końcu jednak Ursus ulega i zgadza się zabić Glaukosa dla dobra całej chrześcijańskiej społeczności.

Rozdział 18

W liście do Winicjusza Petroniusz opisuje podróż z Neronem.

Rozdział 19

Chilon przynosi Winicjuszowi wiadomość o wieczornym spotkaniu chrześcijan w Ostrianum. Marka ogarnia wielka radość, że wreszcie być może zobaczy Ligę. Poleca Grekowi towarzyszyć sobie w drodze. Postanawia wziąć także ze sobą Krotona, znanego atletę,

człowieka niezwykle silnego. Planuje z jego pomocą porwać Ligię.

Rozdział 20

Winicjusz przybywa na spotkanie chrześcijan. Słucha kazania św. Piotra i zaczyna rozumieć zachowanie Ligii, poznaje też prawdziwy charakter chrześcijan i ich naukę. Czuje, że nigdy nie uda mu się naprawdę osiąść Ligii. Nagle rozumie, że dzieli ich głęboka przepaść. Tymczasem św. Piotr opowiada o wypadkach z życia Chrystusa. Słuchacze są zatopieni w uwielbieniu i modlitwie.

Rozdział 21

Chilon rozpoznaje Ligię i wskazuje ją Winicjuszowi, który z trudem opanowuje wzruszenie. Po zakończeniu spotkania udają się śladami Ligii. Docierają do domu, w którym dziewczyna mieszka. Winicjusz postanawia wejść pierwszy.

Rozdział 22

Wraz z Krotonem pokonują kręte korytarze, aby znaleźć się na niewielkim dziedzińcu. Tu Winicjusz dostrzega Ursusa. Ten pyta ich, po co przybyli.

W odpowiedzi Winicjusz rzuca w stronę Krotona krótkie „Zabij!” i nie oglądając się za siebie wpada w pobliskie drzwi. Tam podbiega do niemej z przerażenia Ligii. Marek mocno ją chwytą i niemal w tej samej chwili czuje żelazny uścisk rąk Ursusa. W ostatnim momencie świadomości słyszy przerażony krzyk Ligii: „Nie zabijaj!”.

Tymczasem ukryty przy wejściu do domu Chilon, zaniepokojony długą nieobecnością Krotona i Winicjusza, ucieka. Kilka dni później spotyka Ursusa, który przekazuje mu informację, że Winicjusz wzywa go do siebie.

Rozdział 23

Winicjusz znajduje się pod opieką chrześcijan i Ligii. Zamierzają oni opuścić dom, gdyż nie ufają Winicjuszowi, ten jednak zapewnia, że nikomu nic złego się nie stanie i prosi, by zostali. Boi się, że jeśli Ligia odejdzie, już nigdy nie zdoła jej odnaleźć.

Rozdział 24

Marek prosi Ursusa, aby odnalazł Chilona. Poleca mu zawiadomić służbę, że opuścił Rzym i nikomu nie zdradzać, gdzie się znajduje. Chilona rozpoznaje Glaukos, który jednak przebacza swemu wrogowi. Ursus wyprowadza Chilona na ulicę.

Rozdział 25

Winicjusz coraz bardziej zbliża się do chrześcijan. Imponuje mu godność, dobroć i miłość, które prezentują na każdym kroku. Czuje ich wielkość. Zaczyna też darzyć Ligię prawdziwą, szczerą, głęboką miłością.

Rozdział 26

Winicjusz zaprzyjaźnia się z Ursusem. Podziwia jego siłę, dobroć i oddanie Ligii. Jednocześnie nie może zrozumieć istoty wiary chrześcijan. W jego duszy toczy się walka pomiędzy dawnymi, pogańskimi przekonaniem a nową wiedzą i doświadczeniem.

Rozdział 27

Ligia jest coraz bardziej zakochana w Marku. Wzbudza to jej niepokój, z którego zwierza się Kryspusowi. Ten surowo gani jej uczucie, czym doprowadza dziewczynę

do płaczu. Na szczęście nadchodzą św. Piotr i św. Paweł. Piotr pociesza Ligię i pochwała jej czyste i szczere uczucie, a Paweł obiecuje nawrócić Winicjusza na wiarę chrześcijańską.

Rozdział 28

Ligia potajemnie opuszcza dom, w którym przebywa Winicjusz, zostawia mu krzyż. Marek tęskni. Odczuwa wewnętrzną przemianę. Jest rozgoryczony, że ukochana odeszła od niego tak nagle i bez uprzedzenia. Chętnie rozmawia z Glaukosem. Bardzo chce się zobaczyć z Pawłem z Tarsu. Liczy, że dowie się od niego czegoś o Ligii. Jednocześnie rozmowy z chrześcijanami uspokajają go i uszczęśliwiają.

Rozdział 29

Petroniusz powraca do Rzymu. Jest szczęśliwy z Eunice, z którą połączyła go wielka miłość. Są sobie nawzajem bezgranicznie oddani. Osamotniony Winicjusz nie może znaleźć sobie miejsca. Tęskni za Ligią, cierpi. Coraz częściej myśli jak chrześcijanin.

Rozdział 30

Neron nudzi się w Rzymie. W kilka dni po powrocie z Ancjum decyduje się wyruszyć z dworem do Achai. W trakcie jednej z rozmów ze swymi doradcami cesarz wypowiada złowieszcze słowa: „*Ach, gdyby trzęsienie ziemi zniszczyło Rzym,□ gdyby jaki rozgniewany bóg zrównał go z ziemią...*”. Petroniusz nadaremnie próbuje wyperswadować Winicjuszowi miłość do Ligii.

Rozdział 31

Odbywa się wielka ucztą na stawie Agryppy. Jej przepych przewyższa wspaniałość wszystkich dotąd organizowanych przyjęć. Nawet Winicjusz pogrąża się w zabawie i zapomnieniu. Nagle spostrzega jedną z kobiet przebranych za [nimfy](#), która łudząco przypomina mu Ligię. W Marku

odzywa się, na chwilę tylko stłumiona, tęsknota. Nie pozwala się uwieść tajemniczej kobiecie, którą okazuje się być sama Poppea. Opuszcza ucztę. Zdaje się, że już podjął decyzję. Umiera w nim poganin, rodzi się chrześcijanin.

Rozdział 32

Winicjusz spotyka się z Chilonem. Prosi Greka, aby zaprowadził go do Ligii. Ten informuje go, że przygotował na chrześcijan zasadzkę. Wystarczy, by Winicjusz użył swych niewolników, a jeszcze tej nocy może osiąść Ligię. Marek znowu wpada w gniew. Każe wychłostać Chilona, a potem prowadzić się do Ligii. Okazuje się, że znajduje się ona w domu Linusa.

Rozdział 33

Marek przychodzi do domu Miriam, gdzie spotyka Piotra, Pawła, Glaukosa i Kryspusa. Winicjusz wyjawia przed nimi wszystkie swoje uczucia i wewnętrzne rozterki. Błaga: „*Oświećcie mnie!*”. Prosi o chrzest. Wkrótce przybywa sprowadzona przez Miriam Ligia. Oboje przy świadkach wyznają sobie miłość, a Piotr błogosławi ich słowami: *„Miłujcie się w Panu i na chwałę Jego...”*

Rozdział 34

Ligia i Winicjusz opowiadają sobie ostatnie wypadki. Są bardzo szczęśliwi, a Marek po raz pierwszy odczuwa prawdziwy spokój i radość.

Rozdział 35

Podczas spotkania z Petroniuszem Marek wyjawia mu, że jest narzeczonym Ligii. Winicjusz zmienia obyczaj w swoim domu. Daje wolność niewolnikom, którzy służyli u niego ponad dwadzieścia lat. Pozostałych obdarowuje pieniędzmi, odpuszcza kary, nakazuje pozdejmować z

rąk i nóg niewolników kajdany. W ten sposób przygotowuje swój dom na przyjęcie Ligii. Sam musi wraz z Neronem udać się do Ancjum.

Rozdział 36

Neron opuszcza Rzym. Wygląda groźnie i strasznie. Żegnają go tłumy. Słychać niepoehlebne okrzyki pod adresem jego i Poppei. Wyraźnie można odróżnić słowa: „*Dokąd wiesz swą płomienną brodę? Czy boisz się, by Rzym od niej nie spłonął?*”

.

Ligia żegna się z Markiem. Wraca wraz z Piotrem do domu. Po drodze spoglądają na Rzym, który w promieniach zachodzącego słońca wygląda, jakby stał w ogniu. Piotr mówi: „*Gniew Boży jest nad nim*”

.

Rozdział 37, 38

Listy Winicjusza do Ligii, w których Marek opisuje ukochanej przygody podczas podróży, a także pisze o swojej miłości do niej i coraz większej miłości do Chrystusa.

Rozdział 39

Marek opuszcza orszak cezara i powraca do Rzymu, aby zobaczyć ukochaną. Przeżywają chwile cichego szczęścia. Snują plany na przyszłość, wyznają sobie uczucie. Jednemu z ich spotkań towarzyszą złowrogie ryki lwów. Winicjusz uspokaja Ligię, dziewczyna ma jednak złe przeczucia.

Rozdział 40

Tymczasem Neron oddaje się w Ancjum swojej twórczości. Jego faworytem jest teraz Petroniusz - autorytet w sprawach sztuki. Pewnego dnia toczy się między Neronem, Petroniuszem i Tygellinem niebezpieczna rozmowa - Neron narzeka, że nie widział płonącego miasta, nie może więc tworzyć dzieł na miarę Homera, który był świadkiem pożaru Troi. [Tygellin](#) ofiarowuje się spalić Ancjum, a później, w poufnej rozmowie z Neronem, podejmuje się prawdopodobnie podpalić Rzym.

Petroniusz słucha zwierzeń Marka na temat szczęścia, jakie odczuwa Winicjusz.

Rozdział 41

Neron nadal zajmuje się sztuką, śpiewa, komponuje, układa wiersze. Petroniusz wykorzystuje dobry nastrój cezara i mówi mu pewnego dnia o wielkiej miłości Marka do Ligii. Neron poleca Markowi wracać do Rzymu i poślubić ukochaną. Kilka chwil później posłaniec przynosi wieść o wielkim pożarze Rzymu. Neron teatralnym gestem podnosi ręce ku niebu i krzyczy: „*Biada ci, święty grodzie Priama!...*”

Rozdział 42

Winicjusz wpada w skrajną rozpacz. Porywa konie i galopem rusza do Rzymu. Pozostaje mu jedynie nadzieja, że cudem uratuje Ligię. Na widok morza płomieni ogarnia go przerażenie. Miota się po zrujnowanych ulicach wśród zgliszcz, wypytuje napotkanych ludzi o los mieszkańców Zatybrza.

Rozdział 43

Marek z trudem przedostaje się do centrum miasta, w końcu trafia w pobliże domu Linusa, w którym mieszkała Ligia. Tam spotyka Chilona, który mówi mu, że Ligia i Linus są na Ostrianum.

Rozdział 44

Miasto płonie. Na ulicach rozgrywają się dantejskie sceny. Ludzie w szaleństwie rzucają się w płomienie. Z pomieszczeń dla zwierząt słychać rozpaczliwe ryki. Wolne lwy wybiegają z płonącymi grzywami. Rzym płonie doszczętnie,
„nieszczęsne miasto zamienia się w jedno piekło”

Rozdział 45

Winicjusz i Chilon nadal szukają Ligii. Chilonides odkrywa miejsce, gdzie spotykają się chrześcijanie. Idą tam z Winicjuszem, który wśród tłumu dostrzega św. Piotra. Prosi apostoła o pomoc w odnalezieniu ukochanej.

Rozdział 46

Rozmiary klęski, która dotknęła Rzym, są olbrzymie. Setki tysięcy ludzi straciło majątki, spłonęły bogate wille patrycjuszy i ubogie mieszkania biedaków, zostało zniszczonych wiele cennych dzieł sztuki i monumentalnych pomników architektury. Lud zaczyna przyjmować coraz bardziej wrogą postawę wobec cesarza. Pogorzelnicy cierpią głód. Do miasta przybywa Tygellin, który zajmuje się gromadzeniem żywności. Ludzie walczą o chleb. Neron ociąga się z powrotem do Rzymu. Wraca, kiedy pożar osiąga swoje [apogeum](#) (największe rozmiary, szczyt).

Rozdział 47

Neron ogląda pożar. Jak aktor w blasku reflektorów, władca odziany w purpurowy [płaszcz](#), z lutnią w ręku i natchnionym wyrazem twarzy patrzy w płomienie, które dla niego są zabawą, a dla tysięcy Rzymian znakiem życiowej tragedii. Niebawem lud orientuje się w sytuacji: *„nikt już nie wątpił, że to cesarz rozkazał spalić miasto, by sobie wyprawić [widowisko](#) i śpiewać przy nim pieśni”*. Panuje coraz większe wzburzenie. Tłum uspokaja dopiero Petroniusz, który obiecuje odbudowę

Rzymu, bogactwa oraz wielkie

[igrzyska](#)

. Jego obietnicom towarzyszą okrzyki

„*Panem et circenses!*”

(chleba i igrzysk).

Rozdział 48

Winicjusz odnajduje wreszcie Ligię, a wraz z nią Ursusa, Linusa i innych chrześcijan. Nie ukrywa, że to Neron wydał rozkaz spalenia Rzymu. Prosi, by wraz z nim chrześcijanie udali się do jego posiadłości. Wyznaje swoją wiarę i miłość do Chrystusa i wszystkich ludzi, ogarnia go uniesienie. W takiej chwili św. Piotr udziela mu chrztu.

Rozdział 49

Po sześciu dniach pożar słabnie. Z czternastu dzielnic Rzymu zostają zaledwie cztery. Reszta doszczętnie spłonęła. Mimo żywności, jaką Rzymianie otrzymali od cesarza, w mieście panuje napięcie. Lud stracił resztki zaufania do swego władcy. Tymczasem w pałacu odbywają się narady jak oczyścić Nerona z zarzutów podpalenia Rzymu. W końcu Tygellin, który z rozkazu cesarza wzniecił pożar, poddaje myśl, aby o zagładę miasta oskarżyć chrześcijan. Petroniusz stawia opór, ale Neron tym razem nie bierze pod uwagę jego zdania i dotychczasowy zaufany doradca traci łaskę cesarza. Zapada ostateczna decyzja o potępieniu chrześcijan.

Rozdział 50

Chilon opowiada Neronowi historię dotyczącą losów Marka i Ligii. Mówi cesarzowi, że są oni chrześcijanami. Twierdzi, że łatwo będzie przekonać lud o winie chrześcijan, ponieważ od dawna już grozili miastu ogniem piekielnym. Poza tym mają opinię nieprzyjaciół ludzi, złoczyńców i zbrodniarzy.

Poppea, której kiedyś nie udało się uwieść Winicjusza, pragnie zemsty. Próbuje nakłonić Nerona, by aresztował również bogatych wyznawców Chrystusa jak Winicjusz, Pomponia Grecyna. Ten jednak twierdzi, że na nich przyjdzie kolej później.

Rozdział 51

Petroniusz wie, że jego dni są policzone. Prędzej czy później cesarz przyśle mu posłańca z rozkazem samobójstwa. Mieszkającemu u niego Winicjuszowi nakazuje odnaleźć Ligię i ukryć ją. Mówi Eunice o bliskim rozstaniu i o edykcie, zgodnie z którą rozpoczną się prześladowania chrześcijan.

Po południu Petroniusz otrzymuje pismo od Nerona, w którym cesarz zaprasza go na ucztę. Wieczorem rozmawia z Winicjuszem, okazuje się, że Ligia została uwięziona jeszcze przed południem i umieszczona w więzieniu Mamertyńskim. Razem się tam udają. Winicjusz wchodzi do Ligii, a Petroniusz postanawia pójść do Akte i zasięgnąć wiadomości.

Rozdział 52

Winicjusz chce za wszelką cenę bronić ukochanej. Zastanawia się nawet nad prośbą do samego Nerona. Petroniusz odradza.

Rozdział 53

Winicjuszowi pozostaje już tylko modlitwa. Wie, że Ligię może ocalić jedynie cud. Jest gotów poświęcić za nią własne życie.

Rozdział 54

Marek spotyka Chilonidesa, prawdopodobnie to on wydał pretorianom Ligię. Winicjusz cierpi, ale nie wpada w gniew, ani nie szuka zemsty.

Rozdział 55

Ligia zapada na zdrowiu. Winicjusz i Petroniusz starają się o jej uwolnienie, niestety każdy sposób zawodzi.

Rozdział 56

Odbywają się igrzyska, których kulminacyjnym punktem jest wydanie chrześcijan na pastwę dzikich zwierząt. Rzymian zadziwia postawa wyznawców Chrystusa - przed śmiercią śpiewają, mają natchnione twarze. Na arenach rozgrywają się dantejskie sceny. Z najwyższego rzędu amfiteatru na męczenników spogląda św. Piotr, który ich błogosławi i prosi dla nich o wieczne szczęście. Czuje się ich opiekunem, więc czuwa przy ich śmierci.

Rozdział 57

Petroniusz wraz z Winicjuszem układają plan uwolnienia Ligii z więzienia - ma zostać wyniesiona w trumnie, jako zmarła. Niestety i ten plan zawodzi. Okazuje się, że wieczorem Ligia została przeniesiona do więzienia Eskwilińskiego.

Rozdział 58

Neron wymyśla wciąż nowe tortury, którym poddawani są chrześcijanie. Na arenach rozgrywają się krwawe sceny z mitologii, w końcu staje tam również las krzyży, na których umierają chrześcijanie. Jednym z nich jest [Kryspus](#) . Św. Paweł towarzyszy nieszczęśnikom, pocieszając ich i opowiadając o szczęściu, jakie będzie ich udziałem po śmierci.

Rozdział 59

Lud, który początkowo z zaciekawieniem oglądał igrzyska, zaczyna podziwiać potęgę chrześcijańskiego Boga, w imię którego tłumy giną szlachetną, pełną godności śmiercią. Chilon namawia Nerona, aby opuścił Rzym, gdyż Rzymianie nazywają chrześcijan niewinnymi i ich gniew zwraca się znów przeciw władcy.

Rozdział 60

Marek zostaje grabarzem, aby być w pobliżu Ligii. Spotyka się z nią. Dziewczyna jest chora i godzi się ze śmiercią. Żegna się z Markiem, prosząc wcześniej Winicjusza, by nie porzucił wiary i pogodził się z jej śmiercią. Ostatnie słowa Ligii skierowane do Marka brzmią: „*Jam żona twoja!*”

Rozdział 61

Winicjusz dowiaduje się o planach Nerona, aby uczynić z chrześcijan żywe pochodnie. Zrozpaczony obserwuje, czy wśród prowadzonych na śmierć nie ma Ligii i Ursusa. Na szczęście, tym razem jeszcze się uratowali. Natomiast w pochodzie na śmierć idzie Glaukos.

Rozdział 62, 63

Na słupach przystrojonych kwiatami płoną chrześcijanie. Cesarskie ogrody wypełniają jęki męczenników. Między płonącymi przechadza się Neron - jego szaleństwo osiągnęło szczyt. W orszaku cesarza jest Chilon, który nagle dostrzega Glaukosa. Widząc jego pełną bólu twarz Chilonides błaga o przebaczenie. Grek przebacza mu i umiera. Chilon krzyczy, że to Neron jest podpalaczem Rzymu. Potem ucieka i błąka się w ciemnościach, aż spotyka św. Pawła. Ten chrzci go i nakazuje, aby przed śmiercią dał świadectwo prawdzie.

Chilon wraca do pałacu. Nie zgadza się na odwołanie swoich słów. Jest torturowany. W końcu umiera na krzyżu. Jego śmierci towarzyszy głos Pawła: „*Pokój męczennikom*”.

Rozdział 64, 65

Ligia nadal pozostaje w więzieniu, jest chora. Marek pragnie, by żyła, ale bywa, że chce jej śmierci, która skróci cierpienia dziewczyny.

Petroniusz chwytą się jeszcze ostatniego sposobu: przypomina Neronowi, że tuż przed pożarem obiecał oddać Ligię Winicjuszowi za żonę. Jednak Tygellin i cesarz mają co do niej i Ursusa inne plany. Petroniusz jest pewien, że Ligia skazana jest na śmierć.

Rozdział 66

Wieczorne przedstawienie w amfiteatrze. Tego wieczoru na arenie mają wystąpić Ligia i Ursus. Winicjusz jest zrozpaczony i przerażony. Nikt nie wie, jaki nowy rodzaj męki wymyślił okrutny cesarz.

Najpierw wychodzi Ursus. Chwilę potem na arenę wpada potężny tur germański niosący na głowie Ligię. Winicjusz popada niemal w obłąd. Zduszonym z rozpacz głosem powtarza: „*Wierzę! Wierzę!... Chryste! Cudu!*”.

I rzeczywiście staje się cud. Lig, widząc swoją panią na rogach potężnego zwierzęcia, rusza do walki z turem. Po trwających jakiś czas zmaganiach skręca mu kark. Tłum szaleje z radości. Marek wybiega na arenę i okrywa płaszczem nagie ciało Ligii. Dostojnicy podnoszą palce ku górze - na znak łaski dla Ligii i Ursusa. Neron nie jest zadowolony, ale ustępuje pod naciskiem wzburzonego tłumu. Kochankowie nareszcie mogą czuć się bezpieczni - są pod opieką ludu.

Rozdział 67, 68

Marek, Ursus i Ligia znajdują się w domu Petroniusza. Ten radzi, aby opuścili Rzym i udali się na Sycylię.

Rozdział 69, 70

Winicjusz i Ligia proszą Piotra, by opuścił Rzym, w którym coraz trudniej jest się ukrywać. Apostoł waha się czy zostać w Rzymie z garstką chrześcijan, czy wyprowadzić z miasta ich dużą grupę. W końcu decyduje się opuścić miasto, ale po drodze spotyka Chrystusa i powraca, by do końca spełnić rolę pasterza i opiekuna chrześcijan.

Rozdział 71, 72

Św. Piotr zostaje ukrzyżowany, a św. Paweł ścięty - obaj umierają szlachetnie, z godnością. Tymczasem Rzym nadal jest ogarnięty szaleństwem. Ginie coraz więcej ludzi z najbliższego otoczenia cesarza. Śmierć dosięga nawet Poppeę.

Rozdział 73, 74

W liście do Petroniusza Winicjusz namawia przyjaciela do przyjęcia wiary chrześcijańskiej i opuszczenia Rzymu. Petroniusz odrzuca tę propozycję. Pisze do Winicjusza ostatni list. W dwa dni później otrzymuje wiadomość, że postanowiono wysłać mu rozkaz samobójstwa. Petroniusz uprzedza cesarza i wraz z Eunice, na uczcie, w otoczeniu przyjaciół i kwiatów, każą otworzyć sobie [żyły](#). Wierna Eunice umiera ze swym ukochanym.

Epilog

Neron przebywa w Achai. W Rzymie dochodzi do buntu wojska. Cesarzowi grozi utrata władzy.

Triumfalnie wraca do miasta, w którym nastroje coraz bardziej się pogarszają. Wzburzony lud potępia okrutnego tyrana. W końcu Neron zostaje sam, opuszczony, pozbawiony tronu. Udaje się do domu Faona, gdzie popełnia samobójstwo. Pogrzeb urządza mu wierna Akte.

Plan wydarzeń

\$11. Winicjusz przybywa do swego przyjaciela Petroniusza, opowiada mu o swoim zachwycie piękną Ligią, wychowanką Aulusa Plaucjusza i Pomponii Grecyny.

\$12. Obydwaj udają się do domu Plaucjusza. Winicjusz wyznaje Ligii uczucie, ale dziewczyna jest chrześcijanką i nie chce zostać kochanką [Marka](#).

\$13. [Petroniusz](#) wpada na pomysł: ponieważ Ligia jest rzymską zakładniczką, podsuwa Neronowi myśl, aby wezwał ją na swój dwór.

\$14. Ligia na ucztach u Nerona. Marek próbuje ją uwieść. Poppea postanawia, że Ligia zostanie niewolnicą Winicjusza. W drodze do jego domu Ursus uwalnia dziewczynę i razem uciekają.

\$15. [Akte](#) strofuje Marka, uświadamia mu wielkość charakteru i pochodzenie Ligii, którą on traktował dotąd jak zwykłą niewolnicę.

\$16. Winicjusz pragnie za wszelką cenę odnaleźć Ligię. [Eunice](#) sprowadza Chilonę Chilonidesa, który podejmuje się dowiedzieć, gdzie dziewczyna przebywa.

\$17. Chilon przynosi wiadomość, że Ligia jest chrześcijanką. Udaje przed Ursusem chrześcijanina i nakazuje mu zabić Glaukosa jako prześladowcę wiernych nauce Chrystusa.

\$18. Chilon i Winicjusz na spotkaniu chrześcijan. Słuchają kazania św. Piotra. Odnajdują Ligię. Śledzą ją i docierają do domu, w którym mieszka wraz z innymi chrześcijanami. Winicjusz chce porwać Ligię, ale do akcji znowu wkracza Ursus.

\$19. Ranny Winicjusz pozostaje pod opieką chrześcijan i Ligii. Zmienia się. Nauka chrześcijan staje mu się coraz bliższa. Oboje z Ligią wyznają sobie miłość. Św. Piotr błogosławi Ligię i Marka.

\$110. Neron podróżuje, udaje się do Ancjum. Winicjusz znajduje się w orszaku cezara.

\$111. Dwór cezara w Ancjum. Winicjusz i Petroniusz towarzyszą Neronowi. Pewnego dnia posłaniec przynosi straszną wieść: Rzym stanął w ogniu.

\$112. Zagłada miasta. Zrozpaczony Winicjusz poszukuje Ligii. Okazuje się, że udało się jej przeżyć pożar. Marek przyjmuje chrzest.

\$113. Za namową Tygellina Neron, z którego rozkazu spłonęło miasto, uznaje chrześcijan za winnych pożaru. Rozpoczynają się prześladowania wyznawców Chrystusa.

\$114. Petroniusz popada w niełaskę. W najbliższym otoczeniu Nerona wiodą prym [Tygellin](#) i Chilonides.

\$115. Ligia wraz z innymi chrześcijanami zostaje uwięziona w więzieniu Mamertyńskim. Winicjusz odwiedza ukochaną. Planuje jej ucieczkę, niestety plan zawodzi, ponieważ kilka godzin wcześniej zostaje wraz z Ursusem przeniesiona do więzienia Eskwilińskiego. Ligia choruje. W końcu żegna się z Markiem, prosząc, by nie porzucił wiary chrześcijańskiej.

\$116. W amfiteatrach odbywają się mrożące [krew](#) w żyłach widowiska - [chrześ](#)

[cijanie](#)

zostają wydani na pastwę dzikich zwierząt. Mnożą się ich masowe ukrzyżowania.

\$117. Winicjusz zostaje grabarzem, żeby być bliżej Ligii. Rozpacz doprowadza go na skraj obłądu. Spotyka się z Ligią.

\$118. Żywe pochodnie w ogrodach cezara. [Glaukos](#) przebacza Chilonowi, który publicznie ujawnia, że to Neron jest podpalaczem Rzymu i matkobójcą.

\$119. Chilon nawraca się. Św. Paweł udziela mu chrztu i rozgrzeszenia. Po długich mękach Grek umiera śmiercią męczennika.

\$120. Ligia na arenie. Przed śmiercią ratuje ją Ursus. Na widok jego bohaterstwa widownię ogarnia euforia. Na żądanie tłumu Neron niechętnie uwalnia Ligię i Ursusa. Marek Winicjusz odzyskuje ukochaną.

\$121. Św. Piotr na prośbę wiernych opuszcza Rzym, w drodze spotyka Chrystusa i pod wpływem jego słów wraca, aby opiekować się chrześcijanami, wkrótce umiera na krzyżu, św. Paweł zostaje ścięty na drodze do Ostii.

\$122. Terror na dworze cezara, ginie coraz więcej jego dworzan, m.in. [Seneka](#) . Petroniusz i Eunice popełniają samobójstwo.

\$123. Bunt żołnierzy przeciw Neronowi. Cezar znajduje się poza Rzymem, dopiero groźba utraty tronu skłania go do powrotu. W Rzymie Neron zostaje zmuszony do popełnienia samobójstwa, pomaga mu w tym Epafrodyt.

Charakterystyka bohaterów

W powieści występuje bardzo wiele postaci. Można powiedzieć, że bohaterem jest cały Rzym, społeczność chrześcijan, mieszkańcy pałacu Nerona i on sam jak [człowiek](#), władca, szaleniec, itd. Należy także pamiętać i odróżniać postacie historyczne i fikcyjne występujące w powieści.

Postacie historyczne: Neron, Poppea, [Seneka](#), [Petroniusz](#), Lukan, Pitagoras, [Akte](#), św. Piotr, św. Paweł.

Postacie fikcyjne: Marek Winicjusz, Ligia, Chilon Chilonides, [Glaukos](#), [Kryspus](#), [Eunice](#), Ursus i wiele innych.

Bohaterowie główni:

Petroniusz

Przedstawienie i wygląd postaci: wykwintny i elegancki patrycjusz, nazywany „*arbiter elegantiarum*” (wzór wykwintu, dobrego smaku, wyrocznia w sprawach mody), ma nieskazitelne maniery, jest doradcą samego Nerona w sprawach gustu. Jego zdanie liczy się także w sprawach sztuki, zwłaszcza poezji i aktorstwa (Neron uważa się za geniusza w tych dziedzinach). Niegdyś Petroniusz był rządcą Bitynii.

Cechy usposobienia: z dystansem i ironią (drwina) traktuje otoczenie, właściwie ocenia dzieła Nerona, ale potrafi to ukryć, schlebia cesarowi, choć trzeba przyznać, że panuje nad jego szaleństwem i czasem udaje mu się złagodzić wybuchy Nerona. Nikomu się nie podporządkowuje. Jest bardzo bogaty, stać go na obojętność i stoicki spokój wobec ludzi i problemów. Interesuje się sztuką, uwielbia [piękno](#). Otacza się zbytkiem i pięknymi przedmiotami, ma czterystu niewolników, o których mówi „*piękne ciała*”

. Jest tolerancyjny wobec innych, przenikliwy. Zdaje sobie sprawę, że jest świadkiem upadku potęgi Rzymu, wie, że jego świat odchodzi w przeszłość. Ceni wygodę i luksus. Nie znosi widoku krwi.

Cechy charakteru: szczerść, odwaga, umiejętność respektowania woli innych przy zachowaniu własnej niezależności, zdolność do odwzajemnienia szczerzej, głębokiej miłości (kocha Eunice, która wraz z nim popełnia samobójstwo).

Ocena postaci: Petroniusz jest pozytywnym przedstawicielem świata pogan. Ma świadomość, że żyje na przełomie dwu epok: pogańskiej i chrześcijańskiej. Darzy Winicjusza szczerą i głęboką przyjaźnią, ale nie potrafi zaakceptować religii chrześcijańskiej. W jego naturze nie leżą pokora, podporządkowanie, zdolność do dobrowolnego cierpienia. Dlatego umiera w otoczeniu zbytku, obsypany kwiatami, u boku pięknej i kochającej go kobiety. Do końca pozostaje wierny swoim ideałom.

Marek Winicjusz

Przedstawienie i wygląd postaci: młody patrycjusz, żołnierz, przyjaciel Petroniusza.

Reprezentuje [ideał](#) męskiej urody: wysoki, harmonijnie zbudowany, muskularny, wprawia w zachwyt samego „*arbitra elegantiarum*”

Cechy usposobienia: wesoły, towarzyski, chętnie bierze udział w zabawach w pałacu Nerona, lubi kobiety, ale nie ceni miłości, dopóki nie spotyka Ligii. Zresztą początkowo nie kocha jej, ale pożąda. Jest porywczy, skory do gniewu, niecierpliwy. Przyzwyczajony do tego, że każda jego zachcianka zostaje natychmiast spełniona, nie może zrozumieć, dlaczego Ligia mu się opiera. Uważa, że wszystko, nawet miłość, można kupić. Jest bardzo pewny siebie, uważa się za niezwyciężonego. Po przyjęciu religii chrześcijańskiej usposobienie Winicjusza ulega zmianie: staje się opanowany, spokojny, cierpliwy, skłonny do refleksji, myśli o Ligii jak o ukochanej kobiecie, nie jako o obiekcie pożądania. Zmienia się jego światopogląd - zaczyna inaczej myśleć o śmierci, ceni teraz wartości takie jak: prawość, dobroć, miłosierdzie, pokora.

Cechy charakteru: Winicjusz ma bardzo silny charakter, jest popędliwy, pewny siebie, nie umie się nikomu podporządkować, lubi dominować nad otoczeniem, jest pyszny, dumny, ufa swojej sile i urodzie. Pod wpływem Ligii staje się: cierpliwy, uległy, skromny, szlachetny, siła jego charakteru wyraża się w dobroci, uczciwości; traktuje wszystkich ludzi jak braci, widzi życie jako drogę ku wiecznemu szczęściu, które osiągnąć można jedynie wierząc w Boga.

Ocena postaci: Marek Winicjusz to niewątpliwie szlachetna postać. Jego zalety ujawniają się pod wpływem Ligii. Dzięki temu, że autor obdarzył tę postać również wadami i przedstawił jej przemianę, Winicjusz to prawdziwy, pełen życia, bardzo wiarogodny bohater literacki.

Ligia Kallina

Przedstawienie i wygląd postaci: córka króla Ligów, rzymska zakładniczka, wychowana w domu Aulusa Plaucjusza i traktowana jak córka. Jest niezwykle piękna i zgrabna. Ma alabastroworóżaną cerę i długie kręcone blond włosy. Akte, która stroi Ligię przed ucztą u Nerona mówi: „Cudny musi być wasz kraj ligijski, gdzie takie się rodzą dziewczyny”. Winicjusz, który widział wiele kobiet, jest nią oczarowany już przy pierwszym spotkaniu.

Cechy usposobienia: cicha, skromna, mądra, wesoła, wśród swojej rodziny i przyjaciół czuje się swobodnie, wśród obcych jest nieśmiała i skrępowana.

Cechy charakteru: Ligia jest nieskazitelnie dobrą, uczciwą, szlachetną dziewczyną, uosobieniem piękna i niewinności. Jest chrześcijanką, spełnia wszystkie założenia swej religii: jest pokorna, uległa, posłuszna wobec nakazów apostołów, dobra wobec innych, umie przebaczać nawet wrogom, czego Winicjusz nie może pojąć. Ligia głęboko wierzy i ufa Bogu. Winicjusz zaczyna ją w końcu traktować jak „nadziemską istotę”. Jest wzruszająco odważna, kiedy przed spodziewaną śmiercią żegna się z ukochanym. Myśli o nim, prosi, by nie porzucił religii chrześcijańskiej. Kocha go bezgranicznie. W najtrudniejszej chwili pożegnania mówi: „Jam żona twoja!”.

Ocena postaci: Ligia jest pozytywną przedstawicielką świata chrześcijańskiego. Jej dobroć i szlachetność wzruszają, ale z powodu braku wad Ligia jest postacią dość mało wiarygodną. Jest wykreowana raczej na anioła niż kobietę.

Postacie drugoplanowe:

Neron, czyli Nero Claudius Caesar Ahenobarbus

Przedstawienie i wygląd postaci: postać historyczna, cesarz rzymski w latach 37-68, znany z okrucieństwa, prawdopodobnie był chory psychicznie. W powieści ma rysy szaleńca, jest niespełnionym, pozbawionym talentu artystą i okrutnym, bezwzględnym, nieobliczalnym człowiekiem. Wszystkie te cechy wyraźnie widać w jego wyglądzie. Jest to dość tęgi mężczyzna. O jego twarzy Sienkiewicz pisze: „*pod... czołem półboga mieściła się twarz małpy, pijaka, komedianta, próżna, pełna zmiennych żądz, zalana mimo młodego wieku tłuszczem, a jednak chorobliwa i plugawa*”

. Sienkiewicz podkreśla także rudy kolor jego włosów i brody. Nazywa go płomiennym, przez co nawiązuje do potężnego pożaru Rzymu, którego Neron jest w powieści sprawcą.

Cechy usposobienia: nerwowy, kapryśny, sam nie wie, czego pragnie, żąda pochwał i uwielbienia, miewa dziwne stany: raz popada w ekstazę, raz odczuwa paniczny lęk - są to typowe objawy choroby psychicznej. Właściwie nie wiadomo, czego należy się po nim spodziewać, dlatego osoby z jego najbliższego otoczenia muszą wykazywać duży spryt i opanowanie; jest porywczy, nieobliczalny, z jego chorych fantazji rodzi się pomysł podpalenia Rzymu, który okrutny cesarz - chory człowiek wcielił w życie.

Cechy charakteru: Neron to człowiek słabego charakteru, w rzeczywistości ulega wpływom innych, jeśli umięją nim pokierować, bywa, że zachowuje się jak rozpieszczone dziecko, ale umie także być groźny. Nie stać go na głębokie, stałe uczucie. Wybiera kobietę podobnie jak on okrutną - Poppeę, odrzuca czułą, delikatną, opiekuńczą Akte. Ma dar do otaczania się ludźmi podłymi, nikczemnymi. Lubi patrzeć na cierpienia innych.

Ocena postaci: Neron jest w powieści uosobieniem zła. Sienkiewicz pozbawił go zalet, obdarzył najgorszymi wadami. Wszystkie tragiczne wydarzenia powieści są konsekwencją jego postanowień.

Chilon Chilonides

Przedstawienie i wygląd postaci: Eunice przedstawia go jako „*lekarza, mędrca i wróżbitę, który umie czytać w losach ludzkich i przepowiadać przyszłość*” (i jest to swego rodzaju prawda, gdyż Chilon przepowiada Eunice „*boleść*”

i szczęście”, a są one rzeczywiście jej udziałem). Pochodzi z Mezembrii, jest Grekiem. Chilonides ma niechlujny i odrażający wygląd. Jest to człowiek dojrzały, ale jeszcze nie stary, w jego powierzchowności jest coś „*plugawego i śmiesznego*”: *„Brzuch zapadły, plecy zgarbione... głowa wielka, o twarzy małpiej zarazem lisiej, i przenikliwym wejrzeniu”*

Cechy usposobienia: Chilonides jest sprytnym i przebiegłym człowiekiem, wobec mniej znaczących od siebie jest groźny i lekceważący, wobec silniejszych stosuje niezawodną broń - pochlebstwo. Potrafi zachowywać się uniżenie, udawać całkowite podporządkowanie. W rzeczywistości myśli tylko o własnych korzyściach. Jest inteligentny, w towarzystwie potrafi być błyskotliwy. Jego wypowiedzi są świadectwem odczytania i orientacji w sprawach politycznych i społecznych, a także w sztuce i filozofii. Dowcipem zachwyca samego Petroniusza. Swoją rolę określa tak: *„Wiedzieć wszystko i służyć nowinami tym, którzy ich pragną”*.

Cechy charakteru: nikczemność, próżność, bezwzględność, wydaje się, że całkowicie brak mu ludzkich uczuć, liczy się tylko z własnymi korzyściami. Jest pyszny i pewny siebie, wydaje mu się, że wszystkich potrafi przechytryć.

Z powodu „zlecenia” Winicjusza, aby Chilon odnalazł Ligię, Grek poznaje bliżej środowisko chrześcijan. Pod ich wpływem w końcu przeżywa wielką przemianę. Widać to nawet w jego wyglądzie; *„podniósł się po chwili z twarzą tak zmienioną, iż augustianom wydało się, że widzą innego człowieka. Oczy płonęły mu niezwykłym blaskiem, ze zmarszczonego czoła biło uniesienie... wyglądał teraz jak jakiś kapłan...”* . Odtąd jego postępowanie świadczy o szlachetności i wielkiej sile charakteru. Odważnie przeciwstawia się samemu Neronowi, cierpliwie znosi cierpienie. W końcu umiera jako męczennik za wiarę chrześcijańską.

Ocena postaci: Chilonides to niepospolity człowiek. Jest to wielki nikczemnik, ale jest także wielki w swoim nawróceniu, a jego przyznanie się do winy, prośba o przebaczenie, wreszcie śmierć wywołują wzruszenie. Chilon umiera jak święty: *„twarz zajaśniała mu uśmiechem, czoło otoczyły mu jakby promienie, oczy podniosły się przed śmiercią ku górze... I umarł”*

Ursus, czyli [Urban](#) (to imię nadano mu na chrzcie) - wysoki i barczysty, niebieskooki, o niepospolitej sile fizycznej, Ligijczyk, wraz z Ligią i jej matką dostał się do niewoli. Uwielbia Ligię

i jest jej całkowicie wierny, gotowy oddać za nią życie. Jest chrześcijaninem, jego wiara jest prosta i bardzo naiwna, ale także silna i głęboka. We wszystkim słucha swojej pani, która również bardzo go lubi i ufa mu.

Postacie trzecioplanowe:

Akte- dawna kochanka Nerona, przed którą schylały się kiedyś głowy najwyższych rzymskich dostojnicy. Jest dobra, uczciwa, cicha i skromna. W czasach swojej wysokiej pozycji na dworze starała się wszystkim pomagać, „*nikogo nie uczyniła swym nieprzyjacielem*”. Nadal kocha Nerona, wierzy, że w głębi duszy jest on dobrym człowiekiem. Uważa, że kiedyś był lepszy, potrafił szczerze kochać, darzył miłością swój lud. Neron nie rozstał się z nią w gniewie, co także świadczy o jej szlachetności i dobroci. Akte została na dworze, a ponieważ jest piękna, bierze udział w uctwach. Jest uległa i pokorna, służy Poppei, nałożnicy Nerona. Uważa się ją za nieszkodliwą i bezbronną.

Akte wielką sympatią darzy Ligię, jako poganka nie potrafi jednak zrozumieć odrzucenia przez nią pięknego Winicjusza. Wkrótce jednak zdaje sobie sprawę z tego, że Ligia nigdy nie zgodzi się zostać kochanką. Jest innym typem kobiety niż te, które zazwyczaj spotyka się na dworze Nerona. Właśnie Akte uświadamia to Winicjuszowi, który pod jej wpływem zmienia swe uczucia wobec Ligii.

Akte zna naukę chrześcijan, świadomie ją odrzuca. Uważa, że ostatecznym kresem życia jest śmierć, a wcześniej należy się poddać ziemskiemu bogu - Neronowi. Bohaterka jest niewątpliwie szlachetną, ale bardzo nieszczęśliwą **kobietą**.

Poppea Sabina - „*jedna z najniegodziwszych w świecie kobiet*”, uważana przez chrześcijan za „*wcielenie zbrodni i zła*”

. Jest niezwykle piękną i niebezpieczną kobietą, w pełni podporządkowała sobie Nerona. To za jej namową zamordował matkę i żonę Oktawię. Teraz także słucha jej we wszystkim. Poppea jest znienawidzona przez lud, w nocy niszczone są jej posągi, a na murach pojawiają się obraźliwe napisy. Oficjalnie nazywa się ją

„*boską Augustą*”

. Poppea jest jedną z najgroźniejszych i najbardziej negatywnych bohaterek powieści.

Eunice - niewolnica Petroniusza „*złotowłosa Greczynka*”, piękna i dobra, bezgranicznie zakochana w swoim panu, który jest wobec niej całkowicie obojętny. W końcu jednak wzrusza go oddanie i szczerze uczucie niewolnicy, docenia wartość prawdziwej miłości i Eunice zostaje jego szczęśliwą kochanką. Do końca pozostaje wierna Petroniuszowi, umiera wraz z nim.

Tygelin - rywal Petroniusza w pozyskaniu łask Nerona. Jest bezwzględny i okrutny, zazdrosny i zawistny. Brak mu inteligencji, dowcipu, błyskotliwości. Jest jednym z największych prześladowców chrześcijan. Torturuje Chilonidesa. Potrafi być niebezpieczny, jest nieobliczalny, gotowy na wszystko, aby „zabawić” cezara. Jest jedną z najbardziej negatywnych postaci powieści.

Aulus Plaucjusz i **Pomponia Grecyna** - Rzymianie, przyjęli religię chrześcijańską, której zasady wiernie zachowują w swoim domu. Wychowali Ligię, którą traktują jak córkę. Aulus jest wzorowym mężem i ojcem, szlachetnym obywatelem, wiernym przyjacielem, poważa Petroniusza i rozumie, że dzięki swej inteligencji potrafi on poskromić okrucieństwo i szaleństwo Nerona. Pomponia to szlachetna matrona o „*smutnej, ale pogodnej twarzy*”, wobec której Petroniusz i Winicjusz czują respekt i którą darzą szacunkiem. Obydwoje cenią spokojne, obracające się w kręgu spraw domu i rodziny życie. Krytycznie oceniają obyczaje panujące w Rzymie. Odrzucili wiarę w pogańskich bogów i rzymski styl życia. Są skromni, traktują wszystkich ludzi jak braci, w ich domu niewolnicy mają status pełnoprawnych domowników, niemal członków rodziny. Z powodu coraz bardziej niebezpiecznej dla chrześcijan sytuacji, chcą opuścić Rzym i przenieść się na Sycylię, gdzie jest „*spokojniej i bezpieczniej*”.

Seneka - dawny wychowawca Nerona, teraz mieszkaniec jego pałacu, niezbyt lubiany, Neron nim gardzi i nie unika sposobności, aby zrobić mu na złość. Jest entuzjastą stoicyzmu, doktryny filozoficznej, zgodnie z którą człowiek powinien obojętnie traktować radość i smutek, co zawsze pozwala zachować równowagę psychiczną i godność. Mimo to nie potrafi postępować zgodnie z tą filozofią.

W głębi duszy jest uczciwy i prawy, w rzeczywistości nie stać go na konsekwentne i otwarte przeciwstawienie się Neronowi, dlatego jego życie jest „*szeregiem ustępstw czynionych zbrodni*”. W końcu zostaje zmuszony przez Nerona do popełnienia samobójstwa.

Glaukos - Grek, chrześcijanin, z powodu zdrady Chilonida stracił majątek i rodzinę. Jest lekarzem, byłym niewolnikiem. To wzorowy chrześcijanin, postać bardzo szlachetna. Przebacza Chilonidesowi, czym powoduje jego nawrócenie. Nie chowa w sercu

gniewu i urazy. Jest uczciwy i prawy, ponosi męczeńską śmierć płonąc w ogrodach Nerona.

Kryspus - [starzec](#), chrześcijanin, trochę fanatyk, skrupulatnie wypełnia wszystkie nakazy religijne, jest bardzo surowy wobec siebie i innych. Sienkiewicz pisze, że Kryspus jest „*pogrążony w ciągłym uniesieniu*”, co świadczy o tym, że człowiek ten nieustannie rozmyśla o Chrystusie i Jego nauce, żyje w oderwaniu od ziemskich spraw i problemów. Umiera na krzyżu jako męczennik.

św. Piotr - [apostoł](#), uczeń i towarzysz Chrystusa, jego imię znaczy „skała”, „opoka”, właśnie on jest przeznaczony do opieki nad chrześcijanami i organizowania Kościoła na ziemi. W czasie akcji przebywa w Rzymie, naucza, udziela chrztu, stara się pozyskać dla nowej wiary jak najwięcej osób. Kilka razy w stosunku do Piotra pojawia się określenie „*rybak*” - znak jego przeszłości. W oczach Winicjusza jest: „*prostym, wiekowym i niezmiernie czcigodnym świadkiem, który przychodzi z daleka, by opowiedzieć jakąś prawdę..., w którą uwierzył... i którą ukochał*”. Piotr jest człowiekiem głęboko wierzącym, ma wielką siłę przekonywania, mówi prosto, jasno, potrafi porywać tłum i wzbudzać wiarę. W powieści ukazuje mu się Chrystus, który zwraca go do Rzymu. Tu św. Piotr umiera na krzyżu.

św. Paweł z Tarsu - w powieści Piotr apostoł sprowadza go do Rzymu, aby wspomógł chrześcijan i m.in. nawrócił Winicjusza. Sam opowiada swoje dzieje: był gorliwym prześladowcą chrześcijan, przeżył wewnętrzną przemianę i stał się głosicielem nauki Chrystusa. Sienkiewicz pisze o nim: „*jest olbrzymem, który wzruszy świat z posad i zagarnie ludy i ziemię*”. Św. Paweł został ścięty na drodze do Ostii.

Czas i miejsce akcji

Akcja powieści rozgrywa się w latach 63-66 n.e., zaś epilog przypada na rok 68, jest to data śmierci cesarza rzymskiego - Nerona.

Miejszem akcji większości wydarzeń powieściowych jest Rzym a w nim dzielnice zamieszkałe przez bogaczy, gdzie znajdują się: willa Petroniusza, dom Winicjusza, pałac Nerona, [amfiteatr](#), Cyrk Nerona i jego ogrody; dzielnica biedoty - Zatybrze. Niektóre wypadki mają miejsce w

Ancjum - miejscowości położonej nieopodal Rzymu. W powieści pojawiają się liczne nazwy ulic, placów, dzielnic i miejsc, np.: Wielki Cyrk, brama Janikulska, Karyny, Źródło Merkurego, wzgórze Watykańskie, Via Portuenisis,

[Forum](#)

Boarium, pole Kodetańskie, Kapitol, Kwirynał, Palatyn, Amfiteatr Pompejusza. Sienkiewicz stara się drobiazgowo oddać zarówno obraz miasta, jak i wewnątrz budynków. Na kartach powieści można odnaleźć opisy pałacu Nerona i przepięknych willi rzymskich patrycjuszy (np. Petroniusza), a także opisy mieszkań położonych w uboższych dzielnicach (np. dom Miriam).

Problematyka

Quo vadis H. Sienkiewicza to jedna z najlepszych polskich powieści. W 1905 r. pisarz otrzymał za nią Nagrodę Nobla. Jest to [powieść](#) panoramiczna, w której ukazany został Rzym za panowania Nerona, w czasach prześladowania chrześcijan. Można w niej odnaleźć bogactwo szczegółów obyczajowych, drobiazgowo opisy ubiorów, wewnątrz, domów, ulic. Mamy tu przekrój przez wszystkie warstwy społeczne Rzymu, od niewolników poprzez

[plebs](#)

(ludzie najubożsi) do ekwitów (stan rycerski) i senatorów (rzymskich patrycjuszy, bardzo bogatych). Dowiadujemy się jak wyglądało ich życie i rozrywki (cyrk,

[igrzyska](#)

, walki gladiatorów). Poznajemy różne rodzaje broni

i specjalności gladiatorów (zwykle niewolników specjalnie kształconych do walki): Samnici (posługiwali się tarczą i mieczem), Trakowie (władali sztyletem i małą tarczą), Murmilloni (mieli hełm z wizerunkiem [ryby](#) morskiej), Retarii (z siecią i trójzębem).

Sienkiewicz zaprezentował także bardzo ciekawe postaci i charaktery, przedstawił ich wewnętrzne przeżycia i głębokie przemiany. Autor postawił naprzeciw siebie dwa środowiska: pogan i chrześcijan. Wyraźnie można wyodrębnić ich cechy. Ponadto udało mu się uchwycić moment upadku starożytnego Rzymu i nadejścia epoki nowożytnej.

